

Bän bßa tßi ! Cßc bän cß cßn nhß mßy kß nißm " chß nghĩa " nßm xßa khßng ?

Ôi ! Cßi thßi lßy cß đi qua, lßy thßy đi lßi. Cß đßa đßc mißng khßn thßm Đi mau mau cho bän con nhß. Qußn lßm sao đßc cßi thßi lßy nhß ?

Nßm chßng tßi... Thßi, khßng dßm chßi trßo, thßy ngßi sang bßt qußng lßm hß, ngßi ta chßi cho thßi khßn. Mßnh lßm, mßnh chßu, đßng vß thßm, lßi thßm ngßi khßc vßo. Vßy, xin khißm tßn sßa lßi rßng... Nßm tßi hßc lßp ba trßng tißu hßc Quang Trung (Hß Nßi, 1952), cß mßt lßn cß lßp vißt sai chßnh tß gißt gßa. Sai đß kißu. Nhißu đßa vißt lß gißt đßa. Cß đßa vißt gißt gßa. Hai ba đßa vißt gißt giß. Thßy bßo phßi vißt lß gißt gßa. Cß lßp chß hißu tßi sao lßi vißt nhß vßy. Ngßy sau sß hißu. Hßm nay thßy dßy nhß vßy thßi cß bißt nhß vßy.

Mßi sau nßy mßi đßc thßy tß gißt gyß (Laver ses habits, gißt qußn áo) trong tß đßn cßa Gßnbrel (1898). Thßy cß vua Gyalong (Gia Long) trong bßo L'Illustration (1857). Lßt Tß đßn tißng Vißt (1988) cßa Hoßng Phß ra xem thßi thßy vißt lß gißt gßa.

Tß đßn gßa khßng cß trong tß đßn cßa Hoßng Phß. Đßi Nam qußc âßm tß vß cßa Hußnh Tßnh Cßa (1895) đßnh nghĩa gßa lß đß đßng lßa, tßc lß tß giß cßa Hoßng Phß.

Hßm lßy cß đßa hßi vßn thßy tßi sao khßng vißt lß gißt đßa? Thßy bßo khßng đßc vß gißt gßa lß tß kßp, dß đßi (g) phßi đi vßi dß đßi. Mßy cho thßy. Cß lßp khßng cß đßa nßo bißt trßng hßp dß đßi đi vßi dß trßn (d) cßa gißn đß đßa ra " ßn thua " vßi thßy.

Mußn cho gyß gißng gßa thßi chß vißc thay mßt chß, đßt cßi đßu vßo đßng vß trßi. Cß vßy thßi mß cßng khßng bißt ! Khßng bißt thßi cß gißt giß cßng đßc. Dß sao thßi gißt gyß (Gßnbrel) hay gißt gßa (Hoßng Phß) cßng lß mßt trßng hßp... hßi phßc tßp. Cßn nhißu trßng hßp khßc gißn đß hßn nhißu nhßng cßng đß đß lßm cho trß con... bßc mßnh !

Nßm tßi hßc lßp nhßt trßng tißu hßc Thßnh Mß Tây (Thß Nghß, 1954) gßp mßy chuyßn nßa cßi nßa mßu. Ngßi lßn gßi lß chuyßn... ngßn ngß bßt đßng. Nßy, nßy, coi chßng vß mißng bßy giß ! Tißng Vißt thußn nhßt. Khßng cß chuyßn ngßn ngß bßt đßng gißa ngßi Vißt vßi ngßi Vißt. Nhßng kß cß ý xßu mußn kß thß, chia rß thßi... Chßt ! Chßt ! Cßi sßy nßy cßi ung thßi... bß mß cß đßm. Xin sßa lßi. Đßy chß lß chuyßn... phßt âßm khßng gißng nhßu thßi. Nßi nhß thß đßc chßa ? Đßc, chßng ta khßng nßn chuyßn gß cßng... bß xß ra to !

Xßn phßp đßc lau mß hßi hßt. Vß xin bßt đßu lßi cßu chuyßn. Nßm tßi hßc lßp nhßt trßng tißu hßc Thßnh Mß Tây (Thß Nghß), mßi tußn phßi vißt mßt bßi chßnh tß. Vißt xong, cß lßp đßi tßp cho nhßu. Cß gißo đßc lßi, gißng nghĩa, chß cßch vißt cßc chß khßng. Cß lßp dß theo, sßa lßi cho nhßu. Bän bß đßa nßo cßng khoßi bßt lßi thßng ngßi bßn cßnh. Đßa nßo cßng chßnh sßa cho bän, khßng bß sßt mßt cßi đßu phßt. Sßa bßi nhß vßy vßa nhßnh, vßa kß, lßi vßa đß mßt cho cß. Cß lßn tßi bß mßt lßi vß... mßt cßi lß. Phßi nßi ngay lß khßng phßi cßi lß nhß úß úß mß mß hay cßi lß đßa lßp lß lem nhßm, mß đßy chß lß cßi lß chußi... " nßn ". Cß gißo nhßn mßnh chß " nßn " đßu hßi. Tßi giß tay xin nßi. Cß hßt hßm cho phßp. " Thßa cß, nßn đßu ngß chß khßng phßi đßu hßi ".

Cô giáo lß c đß u : " Dß u hß i chß không phß i... đß u ngß ". " Dß , nß n đß u ngß ". " Cß i bß y ". Cô đß p thß i c kß xuß ng bß n : " Lß n đß y coi ". Tôi bß t đß c đß phß i lß n chß cô đß ng. Cô cß m thß i c chß vào trang sách.

" Sách viß t đß u hß i nß , thß y chß a ? ". Tôi bß t đß u rß n. " Dß thß y ". Trong bß ng muß n nß i thß m " Thß y cß m em rß i, cô ß i ". Nói có sách, mách có chß ng đß ng hoàng, đß u phß i chuyß n giß n. Cô có lí trăm phß n trăm. Cß i nß a thì ăn đß n. Em chß u thua cô.

Mß y năm sau mß i đß i c hß c câu Tß n tín thß bß t nhß vô thß (Đß c sách mà quá tin sách chß ng bß ng không đß c sách). Thß m thß a nhß ng hß i muß n. Chß tiß c cho cái lá chuß i " nß n ", già hß o mß t rß i.

Hôm ß y, tôi sß t ruß t chß giß tan hß c. Thß thß n đß o mß t vòng sß thú, rß i mß i vß nhß . Đß c đß ng, khám phá ra mß t đß u thú vß . Lang thang sß thú sß ng hß n ngß i trong lß p hß c. Đß n tß i vß n cß n m ß c. Tß c hß c máu vì cái lá chuß i " nß n "... May mà chß a bß hß c máu thß t. Thß i mà. Bß ng sß c nhß hình nhß có lß n mß khuyß n Đß i vß i Bß t mß c áo cà sa, đß i vß i ma mß c áo giß y. Còn đß i hß c thì phß i mß c áo gß i đß y, mß ? Mß c sß mi trß ng mau bß n lß m.

Chß ng lß ngß i yß n chß u trß n sao? Ngu vß a vß a thß i chß ! Thua quß thua ma chß ai lß i thua cß cái " vß vß n " kia ? Đß vß y thì... Đß i vß i chß nh tß cß a cô thì mß y phß i mß c áo... bi- da-ma giáo. A ha ! Cái gì mß i khó chß ma giáo thì... đß t cô à. Qua mß t cô cái vß o, khß i cß n bß m cß i. Sách không phân biß t hß i ngß i thì mình phß i làm cho hß i ngß i... giß ng nhau. Chu choa, xin lß nh hß i nhß ng lß i vàng ngß c cß a quß i nhß n. Hß i chß khác ngß i cái đß uôi vß nh cong. Đß , đß ng vß y. Vß y ta chß viß c phe phß y thß m mß t cái đß uôi be bé xinh xinh vào đß u hß i là xong. Hình đß ng hß i hay ngß i sß giß ng nhau nhß ... chß em con Ngß c sinh đß i ß cuß i xóm. Xin bß i lß y quß i nhß n.

Nhß ng chß a xong ! Thông thß ng thì đß u hß i phß i viß t thß ng đß ng, đß u ngß i viß t nß m ngang. Đó là cách viß t chân phß ng. Nôm na gß i là viß t rõ ràng. Lß i viß t cß a nhß ng kß không theo tôn chß cß a ma giáo. Muß n theo ta thì tß nay phß i viß t... mß p mß . Không thß ng, không ngang, mà phß i... lß ng lß con cá lóc. Chß nh chß nhß ánh trắng... mß t đß m trong rß ng vß ng ! (Ta lß c đß . Thß m sß n nß quá). Viß t nghiêng chß nh chß thß nào đß kß t quß chß c ăn mß t trăm phß n trăm? Nhà đß a lí gß i là nghiêng theo hß ng tây bß c, đß ng nam. Nhà toán hß c gß i là nghiêng 45 đß . Nhà quß gß i là nghiêng tß trên xuß ng đß i, tß trái sang phß i. Đß cô giáo cß a con hay bß t cß ai phân biß t đß c hai cái đß u. Lá nß n hay lá nß n ai muß n đß c thß nào cũng đß c. Xin đß t quß i nhß n. Xin khß t quß i nhß n mß t lí nß c đá nhß n. Ta thß y con bß n nß i thì giúp, ta không nhß n thù lao. Chß t cha ! Chß chß chß ! Ngß i không thß m ăn thß t hay ngß i chß ng bß i đß nh rß ng ? Quß i nhß n hay là quß i nhß n đß y ?

Cho đß n hß t năm hß c tôi không còn bß hai cái đß u hß i, đß u ngß i ám ß nh.

Nhưng cái số còn rập vòn còn bở sao quố tở chi u. Môt hôm cô bở t vi t bài t môt đám đánh nhau đ n... m đ u " s c " trán. Trúng t ! Bít r i, kh i m, vi t mấ. M s t này thì cũng nh Ch c i nh ng ng i đui què m s t c a th i m c qu n... so c. Tôi t tin vi t " s t " trán. M t i ! L i gân c lên cấ. " Th a cô, s t m là ch t. S c m nh m i là ch c ". Cô giáo li n gi b u b i Nói có sách, mách có ch ng đ b t h ng đ a con nít. M t l n n a tôi b m ng là v a b ng v a không ch u nghe l i cô giáo trong l p. M y th ng tr i đánh thánh v t l i đ c m t phen c i hô h . Khoe đ m y cái răng... s t ! M t l i là m t l i, không tha th đ c. Tình th y trò b t đ u s t m . S c m y mà hàn g n l i đ c.

L n này qu i nh n c a tôi cũng khoanh tay ch u thua. Cô mầy võ ngh cao quá. Ta không đ ch l i đ c. Hoàn toàn b t c. Không có m o nào đ làm cho c cũng nh t đ c.

Cũng may. Nhưng ngày n a c i n a m u r i cũng qua mau. Đ n kì thi ti u h c tôi t nguy n " hoàn i ng ". Ng m ngui t giã ma giáo. Vì tin r ng ng i ch m bài s không đ a vào m y trang sách " m c đ ch " đ h i đám tu i tr mà tài cấ lí l i ch a cao. Tôi nh nh m tr v v i đ u h i th ng đ ng, đ u ngã n m ngang.

Các nhà nghiên c u ngôn ng h c th a nh n r ng phát âm c a ng i mi n B c phân bi t h i ngã, ch cu i là c hay t, có g hay không có g, nh ng l i m c ph i m y khuy t t t khác. Ng i mi n B c u n l i không khéo nh ng i mi n Nam. Không phân bi t s v i x, ch v i tr, d v i r... Th y nào dùng sách do đáo (giáo) h c Ngô Đê Mân chích (trích) l c, cho h c trò vi t chính t bài X (s) tích hai ch em, bà Ch ng Ch c (Tr ng Tr c), bà Ch ng Nh (Tr ng Nh) (Edmond Nordemann, Qu ng t p viêm văn (Chrestomathie Annamite, 1898), H i Nhà Văn, 2006, tr 50-52) thì ch c ch n ch ng có trò nào thoát đ c con s không to t ng.

Đ c đi m c a ti ng Vi t là có năm cái đ u s c, huy n, h i, ngã, n ng. Mu n do ng i n c ngoài ch c n đ a ra m y câu th n chú : ma, má, mà, m , mấ, m . Ba, bá, bà, b , bấ, b . M i ch m t nghĩa khác nhau. Cao siêu h n thì đ a ra hình nh :

Đ i hiên h n h n ng i h n
S c, không, ngã, nghi p, pháp huy n h i ai ?

Năm cái đ u s c s o, n ng n , huy n bí... Con tr h c h i v t v , đ ngã lòng. Đôi khi ng i l n cũng b i r i c i tr .

M t vài h i đoàn Vi t ki u bên Pháp, bên Mĩ kêu g i bà con đóng ti n cho... th qu . Cho qu gi qu , vì th mà nhi u ng i e ng i đóng góp. B s n i ti ng c a Tr n Tr ng Kim đ c in l i bên Mĩ v i t a đ m i Vi t Nam s l c (Mi n Nam). Đ ng nh t s ch a có trong các t đi n ti ng Vi t. Trong n c xu t b n Qu c tri u ch nh biên toát y u (Thu n Hoá, 1998). K nào to gan mu n ch nh c chính s c a nhà Nguy n?

Ch a h t. Đôi lúc còn ph i ch n ch i ng n (i) hay i dài (y). Ngày x a, Huinh - T nh Paulus C a vi t : Nguit (ngó có n a con m t, không mu n ngó). Huinh đ . Huinh đ ng. Ngày nay m y t này đ c vi t là nguýt, huynh, huyền. I đ c thay b ng y. Ng c l i, ym (mát m , t nhu n) đ c vi t là im. Y nh ng ch cho i. M i ng i vui v ch p nh n m y thay đ i này.

Chuyện ch nghĩa

Tác Giả: Nguy n D

Thứ Sáu, 15 Tháng 1 Năm 2010 09:44

Tuy nhiên, v n còn nhi u tr ng h p khó thay đ i. Ng i này kh kh gi ch i. Th a quý v , ngân quỹ cúng ma qu còn ti n, kh i ph i qu t b n hàng mã... Ng i khác i khăng khăng đòi ch y. Dài m i đ p. B ng b nh, uy n chuy n, th t tha. (L i l c đ). Th là kh p n i n i lên m t lo t nào là ca s , văn s , bác s , th c s , ti n s , s quan... Ngày x a dân ta ch bi t Nh t sĩ nhì nông. Ngày nay s b bán s . M t mỳ bĩ x .

C theo tr ng phái ba ph i là ch c ăn nh t. Có nhà báo đ a tin : Th ng ngh sĩ McCain thăm vi ng Vi t Nam... Các quan ch c c a ta đánh giá cao cu c thăm vi ng c a th ng ngh sĩ McCain. Tr ng kĩ thu t " ch t l ng cao " kia t hào đào t o đ c nhi u k s xu t s c.

Bên c nh chuy n i ng n i dài, i còn chuy n ph i đánh đ u cho đúng ch . C n gì đúng ! Mi n sao trông cho cân đ i là đ c. C đánh vào gi a là xong. (Đóa hoa, lửa l ...).

Dài ng n, tr c sau, lo n xà ng u. M c k quy đ nh và quy t đ nh c a b Giáo D c. B t ch p T đ n chính t ti ng Vi t (Hoàng Phê, Giáo D c, 1985), T đ n ti ng Vi t (Vi n Ngôn ngữ h c, Khoa H c Xã H i, 1988).

Trong chuy n du l ch Tam Đ o tôi nghe l m đ c t i m t khách s n.

- Em làm gi y t cho anh đ v thanh toán v i c quan.
- D vâng. Th tên anh " nà " gì nào ?
- Lê Đ c Linh
- Nê Đ c Ninh.

- Anh tên là Linh. Không ph i Ninh.
- Ninh... Ninh... Th tên anh vi t b ng " n " dài hay " n " ng n ?
- Cái nhà cô này th t là m . " N " c a anh dài. V a ý ch a ?

Cô gái c i giong tan :

- " N " dài. Tí n a thì em c t c t.

- T ng là ch có dê trên (d), d d i (g), i dài (y), i ng n (i), bây gi l i có c " n " dài (l), n ng n (n). Còn em, tên là gì ? Có trên d i, ng n dài gì không ?

- D , em " nà " Xuân.

- Tên hay nh , nh ng ph i s m nh (s) hay s nh (x) Xuân m i ch u ?

Cô Xuân đ m t, c i duyên :

- Nhè nh thôi anh.